

3 Rozhodovací proces zařazení stavby podle její rizikovosti

Proces vlastní výstavby z hlediska zadavatele začíná kontaktováním projektantů a řešením zá-
měru v rámci realizace představ o stavbě. Ve fázi, kdy se zadavatel rozhodne nechat si zpracovat
projektovou dokumentaci pro stavební povolení nebo ohlášení stavby, vstupuje do procesu
zákon č. 309/2006 Sb. V této fázi musí zadavatel, pokud není v oblasti stavebnictví odborníkem,
ve spolupráci s projektantem, pracovníkem stavební firmy, s inženýrskou organizací apod. provést
posouzení tří oblastí – kritérií, která jsou důležitá pro další postup při plnění požadavků zákona.

§ 14 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb.

Budou-li na staveništi působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, je zadavatel stavby
povinen písemně určit jednoho nebo více koordinátorů s přihlédnutím k druhu a velikosti
stavby a její náročnosti na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce
na staveništi. Koordinátor podle věty první musí být určen při přípravě stavby od zahájení
prací na zpracování projektové dokumentace pro stavební řízení do jejího předání zadavateli
stavby a při realizaci stavby od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokon-
čené stavby zadavatelem stavby. Činnosti koordinátora při přípravě stavby a při její realizaci
mohou být vykonávány toutéž osobou.

Prvním kritériem je posoudit, zda realizace stavby bude možná pouze jedním zhotovitelem, nebo
lze oprávněně očekávat, že z hlediska „pestrosti“ prováděných činností není reálné, že bude na trhu
takový zhotovitel, který by vlastními zaměstnanci dokázal dílo realizovat. Je nepravděpodobné,
že by se našel takový zhotovitel, který by dokázal provést elektrické rozvody a současně asfaltové
plochy a ještě střešní konstrukci, nebo jinou součást stavby. Na tomto místě zdůrazňuji, že při
tomto rozhodování není možné přijmout tvrzení, že zadavatel očekává podpis smlouvy s jedním
vysoutěženým zhotovitelem. Pokud by mělo být reálné, že by zamýšlenou akci realizoval pouze
jeden zhotovitel (nepředpokládá se tedy účast subdodavatelů), tak by se měl tento požadavek
objevit v zadávací dokumentaci pro výběr zhotovitele. Domnívám se, že v případě posuzování
tohoto parametru by měl zadavatel stavby k tomuto kritériu přistupovat spíše konzervativně
a neuvažovat směrem ke snaze vyhnout se nějaké povinnosti vyplývající ze zákona. Ve svém dů-
sledku se totiž takové jednání může při realizaci obrátit proti němu.

Druhé a třetí kritérium k posouzení vychází z ustanovení § 14 odst. 6 zákona č. 309/2006 Sb.

§ 14 odst. 6 zákona č. 309/2006 Sb.

Při přípravě a realizaci staveb

- a) u nichž nevzniká povinnost doručení oznámení o zahájení prací podle § 15 odst. 1,
- b) které provádí stavebník sám pro sebe svépomocí podle zvláštního právního předpisu²¹⁾,
nebo
- c) nevyžadujících stavební povolení ani ohlášení podle zvláštního právního předpisu²²⁾,
se koordinátor podle *odstavce 1* neurčuje.

Druhým kritériem tedy je, zda musí být stavební povolení nebo ohlášení stavby dle požadavků
stavebního zákona (§ 103 až § 118 zákona č. 183/2006 Sb.), případně zda je stavba realizována
svépomocí. U tohoto kritéria kupodivu zadavatelé staveb nemají problém v tom, že by argumen-
tovali, že nejsou odborníci a nerozumí stavebnímu zákonu apod. Důvodem je zřejmě skutečnost,
že základní požadavky stavebních právních předpisů jsou dlouhodobě neměnné a tudíž je
i neoborníci na tuto oblast vedou v jakémsi povědomí. Provádění staveb načerno bez potřeb-
ných povolení stavebního úřadu z pohledu zákona není možné v této fázi řešit. Je však potřeba

takového zadavatele důrazně upozornit na to, že se vystavují možnosti značného postihu nejen finančního, ale i v režimu trestního práva. Samozřejmě, pokud dojde k dodatečnému vydání stavebního povolení, není výmluva, že si zadavatel myslel, že nebude potřebovat stavební povolení, polehčující okolností. V době psaní této publikace se řeší vydání nového stavebního zákona. Z poznatků z návrhu tohoto zákona by se měl výběr týkat staveb, které budou potřebovat povolení. V tomto duchu by se měl s vydáním stavebního zákona aktualizovat i *zákon č. 309/2006 Sb.*

Ke třetímu kritériu doplníme ještě uvedené ustanovení § 15 odst. 1 písmene a) zákona č. 309/2006 Sb.

§ 15 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb.

V případech, kdy při realizaci stavby

- a) celková předpokládaná doba trvání prací a činností je delší než 30 pracovních dnů, ve kterých budou vykonávány práce a činnosti a bude na nich pracovat současně více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den, nebo
- b) celkový plánovaný objem prací a činností během realizace díla přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu,

je zadavatel stavby povinen doručit oznámení o zahájení prací, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis, oblastnímu inspektorátu práce příslušnému podle místa staveniště²³⁾ nejpozději do 8 dnů před předáním staveniště zhotoviteli; oznámení může být doručeno v listinné nebo elektronické podobě.

Toto třetí kritérium je nejdůležitější a nejtěžší v rozhodovacím procesu, neboť vychází z potřebných znalostí a zkušeností spojených s odhadem doby realizace a množstvím osob podílejících se na realizaci.

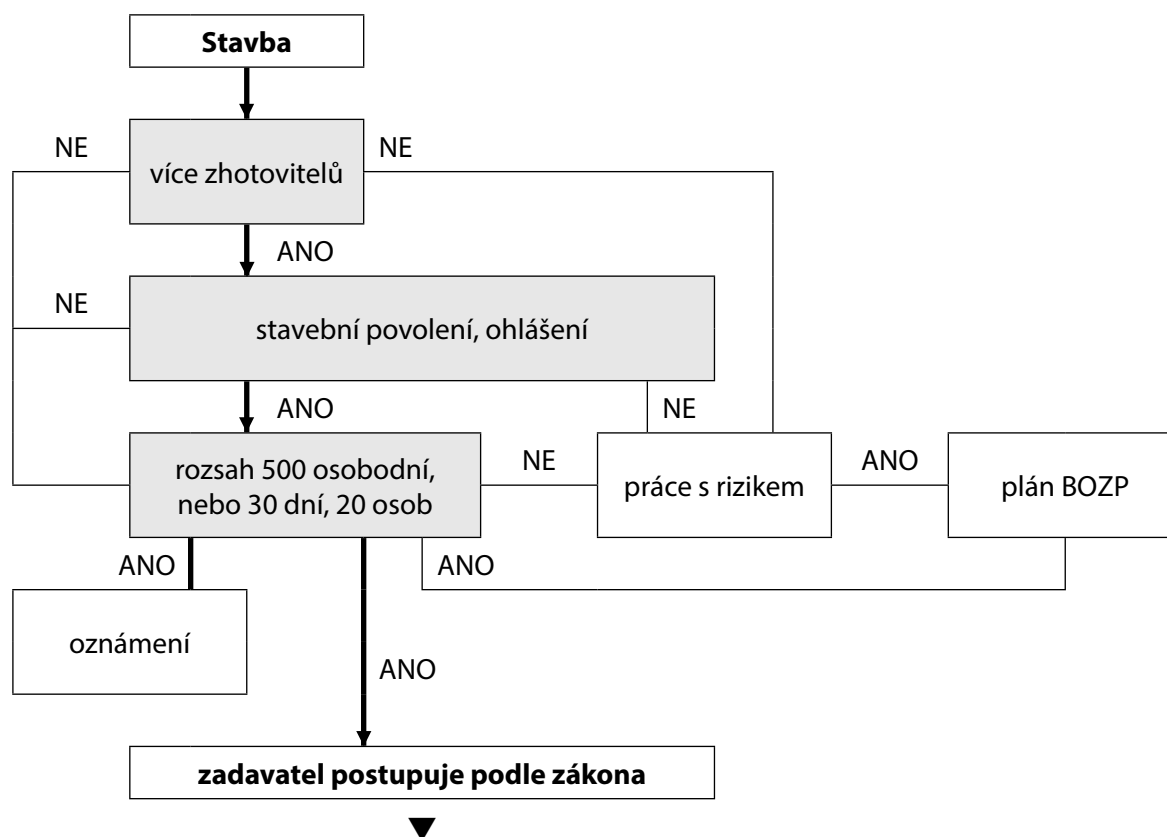
Pokud se jedná o požadavek podle písm. a), které uvádí: *celková předpokládaná doba trvání prací a činností je delší než 30 pracovních dnů, ve kterých budou vykonávány práce a činnosti a bude na nich pracovat současně více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den*, bude se to týkat zejména akcí-staveb, kdy uvedené počty pracujících budou překračovány zejména při dokončování stavby.

Druhý požadavek podle písm. b) je uvozen slovíčkem *nebo*, což znamená, že stačí naplnění pouze jednoho z uvedených dvou kritérií. Tento druhý požadavek uvádí: *celkový plánovaný objem prací a činností během realizace díla přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu*, tzv. osoboden. Jak má toto ustanovení naplnit zadavatel stavby, který není odborníkem ve stavebnictví? Zde by asi již měl, podobně jako v prvním případě, požádat o konzultaci projektanta, případně nějakého zástupce stavební firmy. Určitým vodítkem při tomto rozhodování bude informace či přání zadavatele stavby, za jak dlouho, resp. kdy bude chtít, aby stavba byla předána do užívání. Někdy se setkávám s tím, že se zadavatelé chybně ptají na počty odpracovaných hodin. Takový postup je nesprávný. Do předpokládaného počtu osob, které budou na staveništi pracovat, je potřeba započítat i pracovníky, kteří stavební práce řídí a kontrolují. Ti se započítávají bez ohledu na to, zda v uvedený den odpracovali celou směnu, nebo jenom nějakou její část. Hloubavý čtenář by nyní mohl namítnout, že takovéto informace v době zahájení projektování nelze mít. Ustanovení takto zní proto, že v případě kontroly se bude vycházet z dostupných informací zjištěných na staveništi, zejména z údajů uvedených ve stavebních denících.

Proto se zejména u staveb, u kterých se odhady pohybují kolem hranice 500 osobodní doporučuje, aby byl zadavateli pořízen o rozhodovacím procesu písemný doklad. To bude významné při posouzení situace, zda se zadavatel vědomě nevyhnul plnění zákonných povinností s cílem ušetřit finanční prostředky. Přitom k překročení může dojít nepředvídanými vícepracemi, rozšířením zadání či změnou stavby před jejím dokončením apod. To by pak jistě správný orgán zohlednil při stanovení výše pokuty, která v současné době může činit až 400 000 Kč.

Pokud dojde ke splnění všech 3 kritérií současně, měl by zadavatel stavby přistoupit k naplnění své povinnosti a **určit potřebný počet koordinátorů s přihlédnutím k rozsahu a složitosti díla a jeho náročnosti na koordinaci ve fázi přípravy a ve fázi jeho realizace** a zároveň plnit i další povinnosti, které budou uvedeny dále.

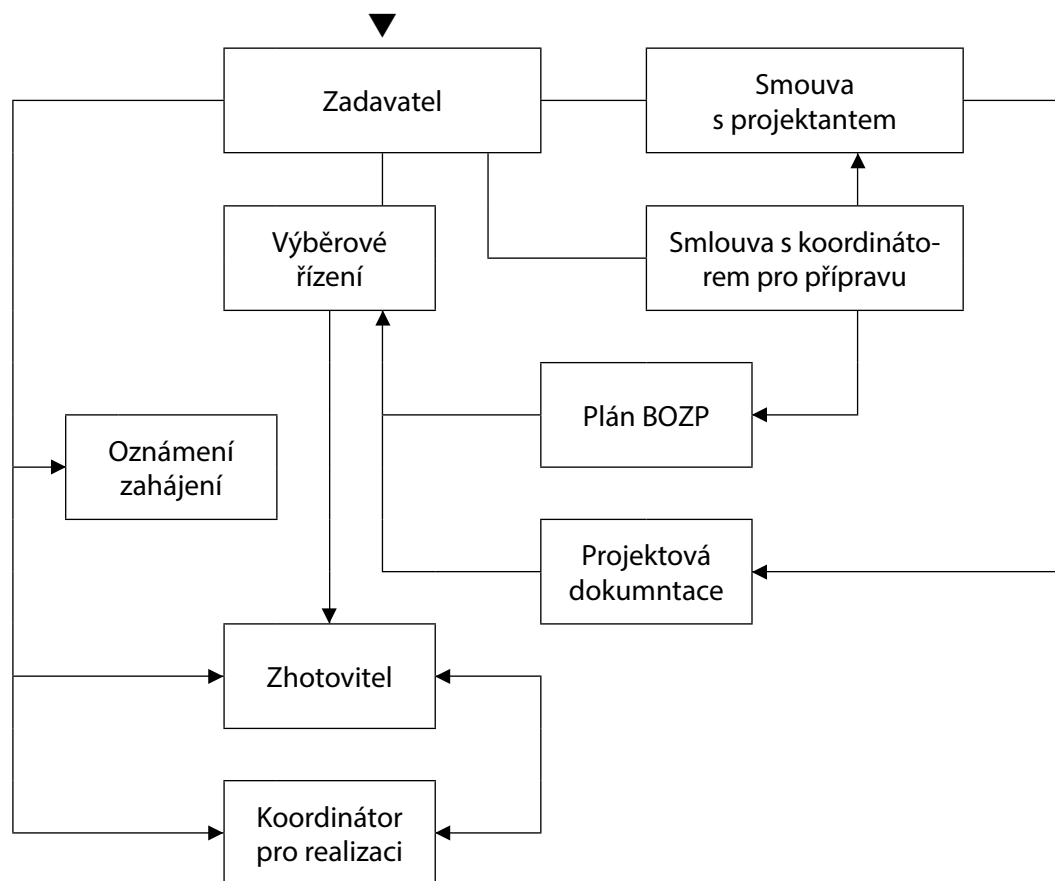
Základní povinnosti zadavatele staveb přehledně ukazuje následující schéma

Komentář ke schématu:

- pokud budou **šedě označené parametry** současně vyhodnoceny jako aktuální, znamená to pro zadavatele stavby, že musí postupovat dle všech ustanovení uvedených v § 14 a § 15 zákona č. 309/2006 Sb.,
- pokud **minimálně v jednom případě u šedě označených parametrů bude odpověď negativní**, musí zadavatel stavby **posoudit vazby na parametr** týkající se rozsahu stavby ve vazbě na počet pracujících,
- **v případě naplnění** třetího požadavku musí zadavatel (i když nebude určovat koordinátora ve fázi přípravy ani realizace) doručit na příslušný oblastní inspektorát oznámení o zahájení prací (dle přílohy č. 4 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb.) a zajistit zpracování plánu BOZP (dle § 15 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb.),
- pokud **nebude naplněn** třetí požadavek, týkající se rozsahu stavby, musí zadavatel **posoudit, zda předpokládané práce a činnosti na staveništi nejsou uvedeny v příloze č. 5 k nařízení vlády č. 591/2006 Sb.** Pokud **uvedeny jsou**, je opět povinen zajistit zpracování plánu BOZP (§ 15 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb.).

Postup podle zákona č. 309/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ukazuje následující schéma naplnění základních povinností zadavatelů staveb

Komentář ke schématu naplnění základních povinností zadavatelů staveb:

- při uzavírání smlouvy s projektantem zpracovávajícím dokumentaci ke stavebnímu povolení nebo ohlášení stavby (v budoucnu případně pro povolení) musí zadavatel uzavřít obchodní smlouvu rovněž s vybraným koordinátorem ve fázi přípravy stavby. Smluvně by měl oba subjekty zavázat ke vzájemné spolupráci při zpracování projektové dokumentace a plánu BOZP na staveništi,
- výstupem práce projektanta a koordinátora ve fázi přípravy je projektová dokumentace a plán BOZP na staveništi. Zatímco projektová dokumentace sděluje zadavateli stavby, jaké finanční náklady bude představovat „materiál a práce s jeho zabudováním“, plán BOZP by mu měl sdělit, jaká opatření pro zajištění bezpečnosti práce bude během výstavby potřeba na staveništi realizovat, tzn. jaké náklady vzniknou realizací opatření k zajištění bezpečnosti práce. Takovými opatřeními budou opatření spojená se zajištěním staveniště, zejména oplocení, ohrazení, převedení dopravy, zábory ploch pro zařízení stavenišť, skladování materiálů, pažení výkopů, řešení přechodů a přejezdů na veřejných komunikacích, použití pomocných konstrukcí pro práce ve výškách atp.,
- projektová dokumentace s plánem BOZP musí být předmětem zadávací dokumentace pro výběrové řízení na zhotovitele stavby. Tím má každý z účastníků stejné zadání nejen co se týče ocenění nákladů na materiál, ale i požadavků z hlediska bezpečnosti práce,
- po výběru zhotovitele/zhotovitelů před předáním staveniště musí zadavatel stavby doručit Oznámení o zahájení prací (zde mimo jiné již uvádí i to, kdo bude zhotovitelem stavby, i kdo bude koordinátorem ve fázi realizace stavby) na příslušný oblastní inspektorát práce,
- s vybraným zhotovitelem a současně s vybraným koordinátorem uzavírá zadavatel stavby smlouvu, ve které opět musí řešit vzájemnou spolupráci obou subjektů, jak bude popsáno dále.

4 Určování koordinátorů ve fázi přípravy staveb

Pokud jsme podle předchozí části vyhodnotili, že jsou současně splněna všechna tři kritéria, přichází pro zadavatele první povinnost, kterou je určení koordinátora ve fázi přípravy stavby. Při tom vycházíme z ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb., které uvádí:

§ 14 odst. 1 zákona č. 309/2006 Sb.

Budou-li na staveništi působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, je zadavatel stavby povinen písemně určit jednoho nebo více koordinátorů s přihlédnutím k druhu a velikosti stavby a její náročnosti na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce na staveništi. **Koordinátor podle věty první musí být určen při přípravě stavby od zahájení prací na zpracování projektové dokumentace pro stavební řízení do jejího předání zadavateli stavby** a při realizaci stavby od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby. Činnosti koordinátora při přípravě stavby a při její realizaci mohou být vykonávány toutéž osobou.

Uvedme nejdříve, co toto ustanovení říká. Jednak vychází z parametru, který předpokládá, že stavba bude realizována více než jedním zhotovitelem. Znovu uvádím, že za zhotovitele se považuje každý tzv. subdodavatel. Dalším atributem je požadavek, že koordinátor musí být určen písemnou formou. Nejběžnějším způsobem je tedy uzavření písemné smlouvy. Nyní si musíme vyjasnit, kdo vlastně je tím koordinátorem. To upravuje hned následující ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb., které uvádí:

§ 14 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb.

Koordinátorem je fyzická nebo právnická **osoba určená zadavatelem** stavby k provádění stanovených činností při přípravě stavby, popřípadě při realizaci stavby na staveništi. Koordinátorem může být určena fyzická osoba, **kteřá splňuje stanovené předpoklady odborné způsobilosti** (§ 10). Právnická osoba může vykonávat činnost koordinátora, zabezpečí-li její výkon odborně způsobilou fyzickou osobou. Koordinátorem nemůže být zhotovitel, jeho zaměstnanec, ani fyzická osoba, která odborně vede realizaci stavby²⁰.

Co je základním znakem určení koordinátora? Je to provedení právního aktu, který musí provést výhradně zadavatel stavby, kterým se z odborně způsobilé osoby koordinátora stane koordinátor na konkrétní akci. **Pokud tento akt provede někdo jiný (projektant, stavební dozor, zhotovitel), koordinátor není určen a jedná se o porušení zákona ze strany zadavatele stavby.** Na tomto místě je třeba upozornit na rozhodnutí soudu, které neumožňuje kontrolním pracovníkům oblastních inspektorátů práce posuzovat správnost nejrůznějších pověření a zmocnění a inspektoři musí při kontrolách jednat výhradně se zadavatelem staveb! Jak jsme zde již uvedli (a budeme to ještě několikrát opakovat), povinností zadavatele stavby je celá řada a tyto povinnosti za něj nemůže splnit jím pověřená osoba. Řadu věcí totiž musí realizovat prostřednictvím smlouvy o dílo a tu většinou pověřená osoba nezná, resp. nemůže ovlivnit z pohledu zapracování konkrétních otázek kolem koordinátora. Ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 309/2006 Sb., dále uvádí další nepřímou povinnost z hlediska určení koordinátora. Touto povinností je, že zadavatel stavby může za koordinátora určit jediné fyzickou osobu, která má **PLATNÉ osvědčení o úspěšném vykonání zkoušky u akreditované společnosti dle § 10 zákona č. 309/2006 Sb.** Platnost osvědčení je na něm většinou uvedena. Pokud by tomu tak nebylo, tak je to 5 let ode dne úspěšně vykonané zkoušky. Zde je potřeba upozornit na to, že pokud budou součástí stavby díla-tunely podléhající kontrole báňského úřadu, musí koordinátor prokázat dle § 10 písm. d) zákona č. 309/2006 Sb., také osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem, bude-li vykonávat činnost koordinátora při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem. Z poznatků z praxe je potřeba upozornit na stav, kdy zadavatel uzavírá smlouvu s koordinátorem v době,